

YO'G'ON ICHAK KASALLIKLARI

Urganch Abu Ali Ibn Sino nomidagi
jamoat salomatligi texnikumi
o'qituvchisi
Bekmuratov Mansurbek
Yavmutovich

Annotatsiya: Ushbu maqolada yo'g'on ichak kasalliklari atroflicha tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: yo'g'on ichak, kasallik, diametri.

Chambar ichak, Chambarak ichak yo'g'on ichakning bir qismi bo'lib, uzunligi 1—2 m ga, diametri ko'richak sohasida 7—8 sm ga, distal sohasida esa 4—5 sm ga teng. U ko'richak, yuqoriga ko'tariluvchi ko'ndalang, pastga tushuvchi chamber ichak, sigmasimon ichak qismlaridan iborat. Yo'g'on ichak ingichka ichakdan farq qilib, bo'ylama m ushak tolalari bir-biriga parallel yo'nalgan tasmalarni (teniae) hosil qiladi. Tasmalar orasida esa, bo'rtmalar (haustreae coli) joylashib, ular orasida toraymalar almashinib keladi. Bundan tashqari, gaustralar devorida «yogii shokilalar» joylashadi. Yuqoriga ko'tariluvchi chamber ichak m ezoperitoneal, ayrim hollarda esa, qisqa ichak tutqichiga ega b o iib , intraperitoneal jo y lashadi. U o'ng qovurg'a osti sohasida «jigar bukilmasi» ni hosil qilib, uzunligi 50-60 sm bo'lgan, har tomonlama qorin parda bilan o 'ralgan (intraperitoneal), uzun tutqichli ko'ndalang chamber ichakka o 'tadi. Ko'ndalang chamber ichak old yuzasiga katta charvi birikkan b o ia d i. Chap qovurg'a osti sohasida ko'ndalang chabar ichak «taloq bukilmasi» ni hosil qilib, aksariyat mezoperitoneal, ba'zan intraperitoneal joylashuvchi pastga tushuvchi chamber ichakka, u esa, o'z navbatida, intraperitoneal joylashuvchi o'z tutqichiga ega boigan sigmasimon ichakka o'tadi. Chamber ichak o'ng yarmini yuqori tutqich arteririyasining tarm og'i bo'lgan yonbosh-chambar ichak (a. ileocolica), o'ng va o'rta cham bar ichak (aa. colica dextra et media) arteriyalari qon bilan ta'minlasa, chap yarmini pastki tutqich arteriyasi tarm og'i — a. colica sinistra qon bilan ta'minlaydi. Chap chamber

ichak arteriyasi o'rta cham bar ichak arteriyasi tarmog'i bilan anastomoz hosil qilib — Riolan ravog'ini yuzaga keltiradi.

Sigmasimon ichakni qo'shim cha 2—3 ta sigmasimon arteriyalari (a. sigmoideae) ham qon bilan ta'minlaydi. Venoz qon oqimini yuqorida sanab o'tilgan arteriyalarga nom dosh venalar amalga oshirib, yuqori va pastki tutqich venalari (w . m esentericae superior et inferior), ular esa darvoza venasini (v. porta) hosil qilishda ishtirok etadi. Xuddi shunday, limfa oqimi ham arteriyalar bilan yonma-yon o'tuvchi limfa tomirlari orqali yuqori va pastki tutqich arteriyalari atrofida joylashuvchi limfa tugunlariga quyiladi. Ichak faoliyatining innervatsiyasi nerv sistemasining parasimpatik va simpatik bo'limlari, Meysner va Auerbax chigallari tom onidan amalga oshirilib, bunda parasimpatik bo'lim motorika va sekretiyaning kuchayishiga imkon beradi, simpatik bo'lim esa bunga teskari ta'sirga ega. Chambar ichakda 95% suv, elektrolitlar, ayrim gaz m oddalar so'riladi. Bundan tashqari, ichak mikroflorasi ta'sirida B va K guruh vitaminlarining almashinuvi amalga oshiriladi. Maxsus tekshirish usullari. Yo'g'on ichak kasalliklarida rentgenologik tekshirish to'g'ri diagnoz qo'yish uchun obyektiv m a'lum otlar beradigan asosiy usullardan biri hisoblanadi. Kontrast moddani peroral yuborish ichakning m otor funksiyasini va ileotsekal klapan holatini o'rganish uchun maqsadga muvofiq. Irrigoskopiya (retrograd kontrastlash) ichakning holatini, shaklini va uzunligini aniqlash, o'smalar, poliplar, kolit, divertikulyoz va boshqa kasalliklarni aniqlash maqsadida qo'llaniladi. Kolonoskopiya — bu yo'g'on ichakni endoskopik tekshirish usuli bo'lib, yo'g'on ichak patologiyasida diagnostik imkoniyatlarni birmuncha kengaytiradi. Najasni va ichak aralashmalarini koprologik tekshirish, me'da-ichak yo'llarining turli bo'limlaridagi funksional va organik zararlanishlar haqida xulosa chiqarishga imkon beradi. Chambar ichak anomaliyalari va rivojlanish nuqsonlari. Embriogeneza buzilishi oqibatida chambar ichak joylashuvi (distopiyasi) vujudga kelib, u qorin bo'shlig'ining o'ng yoki chap yarmida joylashishi mumkin. Ichakning uzayib ketishi uning barcha qismlari (dolixokoliya) yoki ayrim qismining (dolixosigma) uzayishi hisobiga yuzaga kelishi mumkin. Natijada, ichakning motor-evakuator funksiyasi buzilib, qabziyat, meteorizm, og'riqlar paydo bo'ladi.

Ichak stenozlari va atreziyalarining yakka holatda yoki ko'plab joylashishi kuzatilib, bola tug'ilishining erta davrida o'tkir ichak tutilishi belgilari bilan namoyon bo'ladi. Bu esa xirurgik davo qo'llanilishini talab etadi. Girshprung kasalligi. Girshprung kasalligi — chambar ichak megakoloni yoki gigantizmi, uning evakuator funksiyasi buzilishi bilan kechuvchi tug'ma kasallik hisoblanib, qabziyat va qorinning keskin dam bo'lishi bilan nam oyon bo'ladi. Tug'iladigan har 5000 ta chaqaloqdan bittasida uchrashi mumkin. Asosan yosh bolalarda va o'smirlarda uchrab, kattalarda esa juda kam hollarda kuzatiladi. Etiologiya. Kasallik vegetativ nerv sistemasi rivojlanishining buzilishi, yo'g'on ichak mushaklararo (Auerbax) va shilliqosti (Meysner) nerv chigallari ganglionar hujayralarining o'sib yetilmaganligi (gipoganglioz) yoki mutlaqo bo'lmasligi (aganglioz) oqibatida kelib chiqadi. Aganglionar zona kattalarda, asosan, to'g'ri ichakda, bolalarda esa sigmasimon ichak yoki chambar ichakning boshqa qismlarida uchrab, ichakning bu qismi doimo spastik qisqargan holatda, peristaltikasiz bo'ladi va ichak mahsulotining ushbu sohadan qiyinchilik bilan o'tishi oqibatida ichakning normal innervatsiyali yuqori turuvchi sohalari kengayib, gipertrofiyaga uchraydi. Ichakning kengayib ketgan qismi gistologik tekshiruvida mushak tolalarining gipertrofiyasi va sklerozi aniqlanadi.